

नासत्यमिति अश्वदैवत्यघ्राणजन्मगंधपंचालकं नामोष्ठैरवपूर्वकं रूपस्मारकतया ततोऽपि बाहिरंगत्वात्पंचमं अंडब्रह्मांडं तद्वर्शनसंस्कारजं वासनालं कं स्वाप्रपंचमयं ततोऽपि बाह्यं ॥ ४२ ॥ ततोऽपि बाह्यं संपद्यते गम्यत इति वापदनीयं वापाद्यं सर्वप्राणिधीवासनोद्धोघकं कारणालकमिदं सप्तमं इतोऽपि बाह्यं त्वं शुद्धचिन्मात्रोष्टमः सर्वेषु कार्येष्वनुगतत्वात्पिताहं च त्वत्सत्तयैव कार्यसप्तकं रूपेण मानसतया त्वत्पुत्रोऽस्मीति

नासत्यं चापि मे जन्म त्वत्तः परममुच्यते ॥ अंडजं चापि मे जन्म त्वत्तः षष्ठं विनिर्मितं ॥ ४२ ॥ इदं च सप्तमं जन्म पद्मजन्मेति वै प्रभो ॥ सर्गे स गर्ह्यं पुत्रस्तव त्रिगुणवर्जितं ॥ ४३ ॥ प्रथमं पुंडरीकाक्षः प्रधानगुणकल्पितः ॥ त्वमीश्वरः स्वभावश्च कर्मबंधः स्वयं भुवः ॥ ४४ ॥ त्वया विनिर्मितो ह वै वेदचक्षुर्वयोतिगः ॥ ते मे वेदाहृत्याश्चक्षुरंधो जातोऽस्मि जागृहि ॥ ४५ ॥ ददस्व चक्षूंषि मम प्रियो ह ते प्रियो सिमे ॥ एवं स्तुतः स भगवान्पुरुषः सर्वतो मुखः ॥ ४६ ॥ जहौ निद्रामयतदा वेदकार्यार्थमुद्यतः ॥ ऐश्वर्येण प्रयोगेण द्वितीयांतनुमास्थितः ॥ ४७ ॥ सुनासिकेन कायेन भूत्वा चंद्रप्रभस्तदा ॥ कृत्वा हयशिरः शुभ्रं वेदानामालयं प्रभुः ॥ ४८ ॥ तस्य मूर्धा समभवद्यौः सनक्षत्रतारका ॥ केशाश्चास्या भवन्दीर्घा रवेरंशुसमप्रभाः ॥ ४९ ॥ कर्णावाकाशपाताललेलाटं भूतधारिणी ॥ गंगा सरस्वती श्रोण्यौ भ्रुवावास्तां महोदधौ ॥ ५० ॥ चक्षुषी सोमसूयैति नासां संध्यापुनः स्मृता ॥ अकारस्त्वथ संस्कारो विद्युज्जिह्वा च निर्मिता ॥ ५१ ॥ दंताश्च पितरो राजन्सोमपाइति विश्रुताः ॥ गोलोको ब्रह्मलोकश्च ओष्ठावास्तां महात्मनः ॥ ५२ ॥ ग्रीवा चास्या भवद्राजन्कालरात्रिर्गुणोत्तरा ॥ एतद्दयशिरः कृत्वा नानामूर्तिभिरावृतं ॥ ५३ ॥ अंतर्दधौ स विश्वेशो विवेश चरसां प्रभुः ॥ रसां पुनः प्रविष्टश्च योगं परममास्थितः ॥ ५४ ॥ शैक्ष्यं स्वरं समास्थाय उद्गीतं प्रास्तुजस्वरं ॥ सस्वरः सानुनादीच स सर्वशः स्निग्ध एव च ॥ ५५ ॥ बभूवांतर्मही भूतः सर्वभूतगुणो हितः ॥ ततस्तावसुरैकृत्वा वेदान्समयबंधनान् ॥ ५६ ॥ रसातले विनिक्षिप्य यतः शब्दस्ततोद्भूतौ ॥ एतस्मिन् नंतरा जन्देवो हयशिरोधरः ॥ ५७ ॥ जग्राह वेदानि खिलान् रसातलगतान् दहिरिः ॥ प्रादाच्च ब्रह्मणे भूयस्ततः स्वां प्रकृतिं गतः ॥ ५८ ॥ स्थापयित्वा हयशिर उदक्पूर्वमहोदधौ ॥ वेदानामालयं चापि बभूवाश्च शिरास्ततः ॥ ५९ ॥

त्याह सर्गे सर्गे इति ॥ ४३ ॥ प्रधानं मुख्यगुणः सत्त्वेन कल्पितः शुद्धसत्त्वमयशरीर इत्यर्थः ॥ ४४ ॥ यतो वेदचक्षुरहं अतो वयोतिगः कालजित् अप्यायशेषः स्पष्टार्थः ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥

\* कांदसः पूर्वसर्गः